

JIGAR SIRROZI: SABABLARI, BELGILARI VA DAVOLASH USULLARI

Berdiyeva Sevinch Abdulloyevna

Kenjayev Yodgor Mamatqulovich

Xolmurodov Inoyatullo Ismatulloyevich

Termez iqtisodiyot va servis universiteti

Tibbiyot fakulteti Davolash ishi talabasi

Termez iqtisodiyot va servis universiteti Tibbiyot fakulteti o'qituvchilari

Annotatsiya: Jigar sirrozi — bu jigar parenximasining surunkali yallig'lanishidan kelib chiqadigan kasallik bo'lib, unda jigar to'qimasi biriktiruvchi to'qima bilan almashtiriladi. Jigar sirrozi kasalligi ko'pincha jigar hujayralarining doimiy zararlanishi natijasida rivojlanadi va organizmning turli infeksiyalariga qarshi kurashishini sekinlashtiradi. Bu maqolada jigar sirrozi va uning asosiy sabablarini, xususan, gepatit B va C viruslarini ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: Jigar, gipatit A, gipatit B, gipatit C, sitomegalovirus, EB virus, meteorizm, jigar sirrozi.

ЦИРРОЗ ПЕЧЕНИ: ПРИЧИНЫ, СИМПТОМЫ И МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ

Berdiyeva Sevinch Abdulloyevna

Kenjayev Yodgor Mamatqulovich

Xolmurodov Inoyatullo Ismatulloyevich –

Термезский университет экономики и сервиса,

факультет медицины, студентка направления

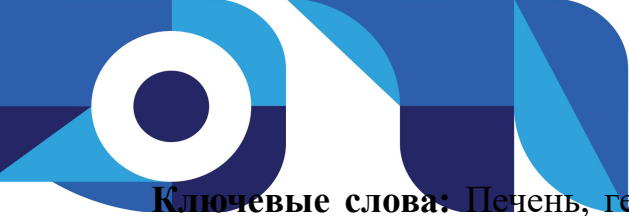
"Лечебное дело".

Термезский университет экономики и сервиса,

факультет медицины, преподаватели.

Аннотация: Цирроз печени — это заболевание, возникающее в результате хронического воспаления паренхимы печени, при котором ткань печени заменяется соединительной тканью. Цирроз печени часто развивается из-за постоянного повреждения клеток печени, что замедляет способность организма бороться с различными инфекциями. В данной статье рассматриваются цирроз печени и его основные причины, в частности вирусы гепатита В и С.

Ключевые слова: Пенень, гепатит А, гепатит В, гепатит С, цитомегаловирус, вирус Эпштейна-Барр, метеоризм, цирроз печени.

LIVER CIRRHOSIS: CAUSES, SYMPTOMS, AND TREATMENT METHODS

Berdiyeva Sevinch Abdulloyevna

Kenjayev Yodgor Mamatqulovich

Xolmurodov Inoyatullo Ismatulloyevich

Faculty of Medicine, Termez University of Economics and Service,

student of the "General Medicine" program.

Faculty of Medicine, Termez University of Economics

and Service, teachers.

Abstract: Liver cirrhosis is a disease resulting from chronic inflammation of the liver parenchyma, where liver tissue is replaced by connective tissue. Liver cirrhosis often develops due to persistent damage to liver cells, which slows the body's ability to combat various infections. This article examines liver cirrhosis and its main causes, particularly hepatitis B and C viruses.

Keywords: Liver, hepatitis A, hepatitis B, hepatitis C, cytomegalovirus, Epstein-Barr virus, meteorism, liver cirrhosis.

Muammoning dolzarbligi:

Gepatit jigarni zararli ta'sirga olib keluvchi xavfli kasalliklardan biridir. Jahon sog'liqni saqlash tashkilotining (JSST) so'nggi statistikasiga ko'ra, gepatit viruslari har yili dunyo bo'ylab milliarddan ortiq insonning hayotini xavf ostiga qo'yimoqda. Virusli gepatitning ayniqsa B va C turlaridan kasallanish va o'lim ko'rsatkichlari yuqori. Xususan, gepatit C infeksiyasini to'liq davolash mumkin bo'lsa-da, faqat 12% bemorlar o'z vaqtida tashxislanib, zarur davolashni boshlamoqda. Shuningdek, gepatit B bilan kasallangan bemorlarning 10% atrofidagi qismining faqat 2% i dori-darmonlarni qabul qilmoqda. JSST 2030-yilga kelib gepatitni kamaytirish bo'yicha yangi tavsiyalarni taqdim etishni rejalashtirmoqda.

Jigar sirrozi va uning rivojlanishiga sabab bo'ladigan omillar:

Jigar sirrozi — bu jigarni zararlantirishi va uning funksiyalarining sekin rivojlanib boradigan yomonlashuviga olib keladigan surunkali kasallik. Kasallik bir necha sabablarga ko'ra rivojlanadi, jumladan:

1. **Virusli gepatitlar:** Gepatit B, C, D va E turlari jigar to'qimasi shikastlanishining asosiy sabablaridan biridir. Viruslar jigarni yallig'lantiradi va uning normal faoliyatini buzadi.
2. **Alkogolizm:** Spirtli ichimliklar jigarni to'liq shikastlantiradi va sirrozga olib kelishi mumkin.
3. **Kimyoviy va toksik moddalar:** Turli kimyoviy moddalar yoki dori vositalarining uzoq vaqt davomida qabul qilinishi jigarni zararlashiga sabab bo'lishi mumkin.
4. **Boshqa surunkali kasalliklar:** Sil, zaxm, shuningdek, o't yo'llarining yallig'lanishi kabi yuqumli kasalliklar ham jigar sirrozini keltirib chiqarishi mumkin.
5. **Nonalkogol yog'li jigar kasalligi (NAFLD):**
Nonalkogol yog'li jigar kasalligi — jigar to'qimasida yog'ning ortiqcha to'planishi natijasida yuzaga keladi. Ushbu holat, odatda, obeslik, diabet yoki yuqori qon bosimi kabi boshqa surunkali kasalliklar bilan bog'liq bo'lib, nafaqat jigar sirroziga, balki boshqa jigar kasalliklariga ham olib kelishi mumkin. NAFLD va jigar sirrozi o'rtasidagi bog'lanish katta ahamiyatga ega, chunki yog'li jigar tezda fibrozni rivojlantirishi mumkin.
6. **Autoimmun jigar kasalliklari:**
Ba'zi odamlar, o'z organizmida immun tizimi noto'g'ri ishlashiga olib keluvchi autoimmun holatlar bilan yashaydilar. Bu holatlar jigar hujayralarini zararli deb tanib, ularni yo'q qilishni boshlaydi. Autoimmun gepatit va boshqa autoimmun jigar kasalliklari surunkali yallig'lanishlarni keltirib chiqaradi va sirroz rivojlanishiga sabab bo'ladi.
7. **Metabolik sindrom:**
Metabolik sindrom yuqori qon bosimi, yuqori qon shakar miqdori, yuqori xolesterol darajasi va ortiqcha tana vaznini o'z ichiga oladi. Bu holatlar jigarni

yallig'lantirib, uning zararlanishiga va sirrozi rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Metabolik sindromning jigar sirroziga aloqasi o'sayotgan sog'liq muammolaridan biri bo'lib, jahon miqyosida tez-tez uchraydi.

Jigar sirrozining belgilari:

Jigar sirrozi dastlab asta-sekin rivojlanadi va bemor ko'p hollarda aniq belgilarga ega bo'lmaydi. Kasallikning rivojlanishiga qarab quyidagi simptomlar paydo bo'lishi mumkin:

1. **Og'riq va noqulaylik:** O'ng qovurg'a ostidagi og'riq va kuchaygan og'riq, ayniqsa, yog'li va qovurilgan taomlarni iste'mol qilgandan so'ng seziladi.
2. **Ishtahaning yo'qolishi va tez charchash:** Bemor tez charchaydi va ishtahasi pasayadi.
3. **Meteorizm:** Surunkali ich ketish va qorin bo'shlig'ida gaz to'planishi bezovta qiladi.
4. **Sariqlik:** Jigarning yallig'lanishi va bilirubin metabolizmining buzilishi terida sariqlik paydo bo'lishiga olib keladi.
5. **Qorin bo'shlig'ida suyuqlik to'planishi:** Bu, jigar faoliyatining yomonlashuvi va yallig'lanish natijasida yuzaga keladi.
6. **Vazn yo'qotish va kamqonlik:** Jigar sirrozi rivojlangan bemorlarda kamqonlik holati va tez vazn yo'qotish kuzatiladi.

Jigar sirrozining dastlabki bosqichlarini erta aniqlash

Jigar sirrozini erta bosqichda aniqlash juda muhimdir, chunki kasallikning rivojlanishi va jigar faoliyatining yomonlashuvi oldini olish mumkin. Buning uchun quyidagi diagnostik usullar qo'llaniladi:

1. Qon tahlillari:

Jigar funksiyasini baholash uchun qonda jigar fermentlari, masalan, AST (aspartat aminotransferaza), ALT (alanin aminotransferaza) va bilirubin darajalari tekshiriladi. Bu fermentlar jigarning shikastlanishini yoki uning yallig'lanishini ko'rsatishi mumkin.

2. Ultratovush tekshiruvi:

Jigar sirrozini aniqlashda ultratovush tekshiruvi samarali usul hisoblanadi. Bu metod yordamida jigar hajmi, shakli va strukturasidagi o'zgarishlarni aniqlash mumkin. Ultratovush yordamida jigar to'qimasidagi fibroz darajasini ham baholash mumkin.

3. **Elastografiya:**

Elastografiya — bu jigar to'qimasining qattiqligini o'lchash uchun ishlatiladigan noinvaziv test. Bu usul orqali jigar fibrozining darajasini aniqlash mumkin, bu esa sirrozning rivojlanish bosqichini baholashga yordam beradi.

Jigar biopsiyasi:

Biopsiya — bu jigar to'qimasidan namunalar olish orqali uning holatini tekshirish usulidir. Jigar sirrozining aniqlanishida biopsiya eng aniq usul hisoblanadi, ammo bu jarayon invaziv bo'lib, ba'zi xavf-xatarlarni o'z ichiga oladi. Hozirgi vaqtda biopsiya noinvaziv testlar yordamida o'zgartirilmoqda.

Jigar sirrozining diagnostikasi:

Jigar sirrozini tashxislash uchun turli testlar va usullar mavjud. Eng samarali usullardan biri **jigar biopsiyasi** hisoblanadi, lekin bu protsedura noinvaziv testlar yordamida almashtirilgan. **Ultratovush tekshiruvi** va **MRT** yordamida jigar to'qimasining o'zgarishi va fibroz darajasi aniqlanishi mumkin. Bundan tashqari, **qon tahlillari** virusning genotipini aniqlash va boshqa infeksiyalarni tekshirishda foydalidir.

Jigar sirrozi va gepatit C ning davolash usullari:

Jigar sirrozini davolashda, ayniqsa gepatit C infeksiyasi davolanishi muhim o'rin tutadi. So'nggi yillarda gepatit C uchun samarali davolash usullari ishlab chiqilgan. 2016-yilda FDA tomonidan tasdiqlangan **Zepatier** preparati, gepatit C ni deyarli 100% davolashga imkon beradi. Bu davolash usullari dori-darmonlar kombinatsiyasidan iborat bo'lib, bemorlarning 8-12 haftalik davolash kursi orqali kasallikni to'liq bartaraf etishga yordam beradi.

Bundan tashqari, **Ombitasvir** va **Paritaprevir** kabi zamonaviy preparatlar interferon talab qilmasdan, qisqa muddatda samarali natijalar beradi. Davolash kursi virusning genotipiga qarab farq qiladi.

Jigar sirrozining davolash usullari va innovatsiyalar

Jigar sirrozini davolashda asosiy maqsad kasallikni rivojlanishining oldini olish va bemorning hayot sifatini yaxshilashdir. Buning uchun bir nechta usullar mavjud:

1. Gepatit C davolash:

Gepatit C infeksiyasini davolashda innovatsion dori vositalari samarali natijalarga erishishni ta'minlamoqda. **Sofosbuvir**, **Ledipasvir**, va **Velpatasvir** kabi dori vositalari gepatit C ni 12 haftalik davolash kursi orqali deyarli 100% davolaydi. Bu dori vositalari virusni tez va samarali bartaraf etadi va jigar sirrozining rivojlanishiga to'sqinlik qiladi.

2. Alkogolni to'liq tark etish:

Alkogolizm jigar sirroziga olib keladigan asosiy omil bo'lib, spirtli ichimliklarni to'liq tark etish sirrozning oldini olishda eng muhim choradir. Alkogolni cheklash va undan butunlay voz kechish jigarni himoya qilishga yordam beradi.

3. Jigar transplantatsiyasi:

Jigar sirrozi rivojlangan va jigar faoliyatini to'liq yo'qotgan bemorlarda jigar transplantatsiyasi eng oxirgi davolash usulidir. Bu jarayon jigarni butunlay almashtirishni talab qiladi va muvaffaqiyatli o'tkazilgan transplantatsiya jigar sirrozi bilan og'rigan bemorlarga yangi hayot boshlash imkoniyatini beradi.

Xulosa:

Jigar sirrozi — bu jigar faoliyatini yomonlashtiradigan surunkali kasallikdir. Virusli gepatitlar, alkogolizm, kimyoviy moddalarga ta'sir va boshqa sabablarga ko'ra jigar sirrozi rivojlanishi mumkin. Unga qarshi kurashda davolash usullari doimiy ravishda rivojlanib bormoqda, va jigar sirrozini erta bosqichda aniqlash, uning oldini olishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, gepatitning B va C turlari bo'yicha o'z vaqtida tashxis qo'yish va samarali davolashni ta'minlash zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Axmedov K.R., Shodiev X.K. Ichki kasalliklar propedevtikasi. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2020.
2. Bahodirov A.F. Gastroenterologiya va gepatologiyaning zamonaviy yo‘nalishlari. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2021.
3. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (WHO). Gepatit: epidemiologiya, profilaktika va boshqaruv yo‘llari. – Jeneva, 2023.
4. Kenjayev Y.M., Berdieva S.A., Termiz iqtisodiyot va servis universiteti. "Yurak bo‘lmacha va qorinchalari gipertrofiyasining elektrokardiografiya belgilari o‘zgarishlarini tahlili."
5. Mamatqulovich K. Y. Me‘da osti bezi o‘tkir va surunkali pankreatit kasalliklarini gistomorfologik tahlili //American journal of applied medical science. – 2024. – T. 2. – №. 3. – S. 49-53.
6. Mamatqulovich K. Y. et al. Glomerulonefrit kasalligida klinik laborator tahlillarning o‘rni va samaradorligi //American journal of applied medical SCIENCE. – 2024. – T. 2. – №. 3. – S. 112-120.
7. Mamatqulovich K. Y., Ismatulloevich X. I., Xabibullo o‘g‘li C. S. Ko‘kyo‘tal kasalligi va uni oldini olish chora-tadbirlari //American journal of applied medical science. – 2024. – T. 2. – №. 4. – S. 18-21.
8. Mamatqulovich K. Y., Fayzullayevna R. S. Husnbuzarlar etiologiyasi, klinikasi va davolash chora-tadbirlari //American journal of applied medical science. – 2024. – T. 2. – №. 3. – S. 126-130.
9. Kenjayev Y. "Bio eko texno" ma‘suliyati cheklangan jamiyatga qarashli maishiy chiqindilarni saralash va qayta ishlash korxonasi xodimlarining salomatligi //TISU ilmiy tadqiqotlari xabarnomasi. – 2023. – T. 1. – №. 2. – S. 172-176.
10. Tursunov U.R., Ergashev Sh.M. Jigar kasalliklari: diagnostika va davolash usullari. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2019.
11. Medportal UzMedInfo. Jigar kasalliklari bo‘yicha tadqiqotlar: yangi yutuqlar va tavsiyalar. – 2023.

12. James M.W., Debray M. "Liver Cirrhosis: Causes, Diagnosis, and Treatment."
Journal of Hepatology, 2019, 70(3): 499–515.
13. World Health Organization (WHO). "Global Hepatitis Report." – Geneva, 2017.
14. Kumar V., Abbas A.K., Aster J.C. Robbins Basic Pathology. – 10th Edition,
Elsevier, 2018.

